

Határozatok Tára

VERICA TRSTENJAK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2012. március 28.¹

C-171/11. sz. ügy

Fra.bo SpA
kontra
Deutsche Vereinigung des Gas- und Wasserfaches eV (DVGW) – Technisch-Wissenschaftlicher Verein

(Az Oberlandesgericht Düsseldorf [Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„EUMSZ 34. cikk — Áruk szabad mozgása — Az áruk szabad mozgásának horizontális hatálya — Műszaki szabványoknak egy magánjogi egyesület által történő kidolgozása — Termékek ezen egyesület általi tanúsítása — Azon törvényi vélelem, hogy a tanúsított termékek a felhasználásukra alkalmazandó követelményeknek megfelelnek — A tanúsítvánnyal nem rendelkező termékek erősen korlátozott piacképessége”

I – Bevezetés

1. A jelen ügyben az Oberlandesgericht Düsseldorf mindenekelőtt azt szeretné megtudni, hogy egy olyan magánjogi egyesületnek, amely többek között az ivóvízellátás területén felhasznált termékek műszaki szabványait dolgozza ki, és e műszaki szabványok alapján termékek tanúsítását vagy tanúsíttatását végzi, e tevékenységek gyakorlása során tiszteletben kell-e tartania az áruk szabad mozgásának elvét, ha az ilyen tanúsítványokkal ellátott termékekkel kapcsolatban jogszabályi vélelem áll fenn arra nézve, hogy e termékek az ivóvízellátás területén történő felhasználásukra vonatkozó követelményeknek megfelelnek. Ezzel a kérdést előterjesztő bíróság általában az alapvető szabadságok és különösen az áruk szabad mozgása közvetlen horizontális hatályának a vitatott kérdését feszegeti. Amennyiben olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, az áruk szabad mozgásának a közvetlen horizontális hatályát el kellene utasítani, a kérdést előterjesztő bíróság másodlagosan azt szeretné megtudni, hogy a szóban forgó műszaki-tudományos egyesületek tevékenysége az EUMSZ 101. cikkben előírt kartelltilalomba ütközik-e.

2. A következőkben mindenekelőtt azt a kérdést vizsgálom meg, hogy egy magánjogi egyesületnek az alapügyben szóban forgó, szabványkidolgozással és tanúsítással kapcsolatos tevékenységei az áruk szabad mozgása alá tartozhatnak-e. Mivel véleményem szerint az áruk szabad mozgása közvetlen horizontális hatályának e kérdésére olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, végeredményben igenlő választ kell adni, a másodlagosan feltett második kérdést nem fogom megvizsgálni.

¹ — Az indítvány eredeti nyelve: német. Az eljárás nyelve: német.

II – A nemzeti jog

3. A vízellátás általános feltételeiről szóló rendelet (a továbbiakban: AVBWasserV)² 1. §-ának (1) bekezdése így szól:

„Amennyiben a vízszolgáltató vállalkozások a közműves vízellátásra való csatlakozás és a vízzel való közüzemi ellátás érdekében olyan szerződésmintát vagy szerződési feltételeket alkalmaznak, amelyek a szerződések nagyszámában előfordulnak (általános ellátási feltételek), a 2–34. §-t kell alkalmazni. Ezek a rendelkezések az ellátási szerződés alkotóelemei, amennyiben a (3) bekezdés és a 35. § másképp nem rendelkezik.”

4. Az AVBWasserV „Fogyasztói berendezések” címe alatt a 12. § 2010. január 27-éig hatályban lévő változata szerint:

„(1) A ház hálózatra történő csatlakozását követően a fogyasztó felelős a berendezés beszerelésért, kibővítésért, módosításáért és fenntartásáért, a vízszolgáltató vállalkozás mérőműszerei kivételével. Amennyiben a berendezést vagy berendezésrészt harmadik fél részére bérbe adja vagy használatra átengedi, a fogyasztó mellett e harmadik fél is felelős.

(2) A berendezéseket csak e rendelet előírásainak és más törvényi vagy közigazgatási rendelkezéseknek, valamint elismert szabályok és technológia tiszteletben tartásával lehet beszerelni, kibővíteni, módosítani és fenntartani. [...]

[...]

(4) Csak olyan anyagok és eszközök alkalmazhatók, amelyek megfelelnek az elismert műszaki előírásoknak. A valamely elismert tanúsító testület jelölése (például a DIN-DVGW, a DVGW- vagy a GS-jelölés) tanúsítja, hogy e feltételek teljesültek.

[...]”

5. A 2010. január 13-i rendelet az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdését 2010. január 28-i hatállyal a következőképpen módosította:

„Csak olyan anyagok és eszközök alkalmazhatók, amelyek megfelelnek az általánosan elismert műszaki szabályoknak. Az első mondatban foglalt feltételek betartását vélelmezik, ha fennáll a kifejezetten az ivóvíz területén való felhasználásra vonatkozó CE-jelölés. Amennyiben a CE-jelölést nem írták elő, a vélelem akkor is fennáll, ha a terméket vagy az eszközt valamely akkreditált ágazati tanúsító testület jelölésével, különösen a DIN-DVGW vagy DVGW jelöléssel látták el. Azok az anyagok és eszközök, amelyeket

1. az Európai Gazdasági Térségről szóló egyezményben részes másik államban jogszerűen állítottak elő, vagy
2. az Európai Unió valamely másik tagállamában vagy Törökországban jogszerűen állítottak elő vagy hoztak forgalomba,

és amelyek nem felelnek meg a harmadik mondat szerinti jelölések műszaki előírásainak, – a fent megjelölt államokban végzett vizsgálatokkal és ellenőrzésekkel együtt – egyenértékűként kezelik, amennyiben ezekkel éppúgy tartósan elérik a Németországban megkövetelt védelmi szintet.”

2 — Az 1980. június 20-i Verordnung über Allgemeine Bedingungen für die Versorgung mit Wasser (BGB1. I., 750. o., 1067.).

III – Az alapjárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

6. A felperes egy Olaszországban letelepedett vállalkozás, amely ott többek között részszerelvényeket gyárt és forgalmaz. E részszerelvények esetében két olyan csővezetékét összekötő elemről van szó, amelyeket a tömítettség biztosítása érdekében a végükön elasztomer tömítőgyűrűkkel láttak el.

7. Az alapügy alperese a Deutsche Vereinigung des Gas- und Wasserfaches e.V. (a továbbiakban: DVGW), egy német jog szerint bejegyzett egyesület, amelynek célja az alapszabálya szerint a gáz- és vízügy előmozdítása. A DVGW a gáz- és vízügy területén alakszerű eljárásban termékekre vonatkozó műszaki szabványokat dolgoz ki. Az alapügy felperese által előállított szerelvények felhasználására az ivóvízellátás területén a DVGW által kidolgozott W534-munkalap mint műszaki szabvány vonatkozik.

8. Az alapügy felperese 1999 végén kérelmet nyújtott be a DVGW-hez a szóban forgó, többek között a vízügy területén felhasznált részszerelvények tanúsítása iránt. A DVGW megbízta az általa jóváhagyott Materialprüfungsanstalt Darmstadtot (a továbbiakban: MPA Darmstadt) a megfelelő vizsgálatoknak a DVGW W534-munkalapja alapján történő elvégzésével. Az MPA Darmstadt egy alvállalkozói szerződést kötött az olaszországi Cerisie Laboratórióval, amelyet nem a DVGW, hanem a megfelelő olasz testület hagyott jóvá. A DVGW az alapügy felperesének 2000 novemberében egy öt évre szóló vízügyi tanúsítványt adott ki.

9. Harmadik személyek kifogásai alapján a DVGW felülvizsgálati eljárást indított, amelynek során ismét az MPA Darmstadtot bízta meg a vizsgálatok elvégzésével. E vizsgálatok magukban foglaltak egy úgynevezett ózontesztet is. 2005 júniusában a DVGW közölte az alapügy felperesével, hogy a szerelvényei nem mentek át az ózontesztben, azonban három hónapon belül benyújthat egy pozitív vizsgálati jelentést. Az alapügy felperese által ezt követően benyújtott, a Cerisie Laboratorio által készített vizsgálati jelentést a DVGW nem fogadta el, mivel a Cerisie Laboratorio nem általa jóváhagyott vizsgálólaboratórium volt.

10. Időközben egy alakszerű eljárásban, amelyben az alapügy felperese nem vett részt, a DVGW W534-munkalapját módosították. A tanúsítandó termékek hosszabb élettartamának biztosítása érdekében bevezették az úgynevezett 3000 órás tesztet, amely szerint az anyagot 3000 óra időtartamra forrásban lévő vízben 110 Celsius-fokos hőmérsékletnek teszik ki. A DVGW által előírt szabályok szerint a tanúsítványok jogosultjai kötelesek a releváns munkalap módosításának hatálybalépésétől számított három hónapon belül a megváltozott követelmények betartásának igazolása céljából kiegészítő tanúsítást kérni. Ilyen kérelmet az alapügy felperese nem nyújtott be. Az alapeljárásban nem vitatott, hogy az alapügy felperese által gyártott szerelvény nem felel meg a 3000 órás teszt által támasztott követelményeknek.

11. 2005 júniusában a DVGW azzal az indokolással vonta vissza az alapügy felperesétől a részszerelvényekre vonatkozó tanúsítványt, hogy az nem nyújtott be a 3000 órás tesztre vonatkozó pozitív vizsgálati jelentést. A tanúsítvány meghosszabbítása iránti kérelmet a DVGW azzal az indokolással utasította el, hogy már nincs meghosszabbítandó tanúsítvány.

12. A részszerelvényeire vonatkozó tanúsítvány visszavonásával és meghosszabbításának megtagadásával szemben az alapügy felperese keresetet nyújtott be a Landgericht Kölnhöz (kölni területi bíróság), amely a keresetet elutasította. Ezen elutasító ítélettel szemben az alapügy felperese fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

13. Mivel a kérdést előterjesztő bíróságnak kétsége van afelől, hogy a DVGW-nek a szabványkidolgozási és tanúsítási tevékenysége keretében be kell-e tartania uniós jogi rendelkezéseket, és ha igen, melyeket, a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

1. Úgy kell-e értelmezni az adott esetben az EK 86. cikk (2) bekezdésével (jelenleg az EUMSZ 106. cikk (2) bekezdésével) összefüggésben értelmezett EK 28. cikket (jelenleg az EUMSZ 34. cikket), hogy azok a magánjogi intézmények, amelyeket bizonyos területre vonatkozó műszaki szabványok kidolgozása céljából, valamint termékeknek e műszaki szabványok alapján való tanúsítása érdekében alapítottak, a műszaki szabványok kidolgozása, valamint a tanúsítási eljárás során akkor vannak kötve a megjelölt rendelkezésekhez, ha a nemzeti jogalkotó kifejezetten a tanúsítvánnyal ellátott termékeket tekinti a törvénnyel összhangban állónak, és ezért a gyakorlatban az ilyen tanúsítvánnyal nem rendelkező termékek forgalmazása legalábbis jelentős nehézségekbe ütközik?
2. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni az EK 81. cikket (jelenleg az EUMSZ 101. cikket), hogy az első kérdésben megjelölt, műszaki szabványok kidolgozása és termékeknek e műszaki szabványok alapján való tanúsítása területén működő magánjogi intézmény tevékenysége „gazdasági” jellegűnek minősül, ha az intézményt vállalkozások irányítják?

Az előző részkérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni az EK 81. cikket, hogy a műszaki szabványok vállalkozások társulása általi kidolgozása és a társulás által e szabványok alapján végzett tanúsítás érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet, ha a valamely tagállamban jogszerűen előállított és forgalmazott termék az importáló tagállamban nem vagy csak jelentős nehézségekkel forgalmazható, mivel az nem felel meg a műszaki szabvány által támasztott követelményeknek, és az efféle tanúsítvány nélküli forgalmazás a műszaki szabvány kiemelkedő piaci térnyerésére és a nemzeti jogalkotó által elfogadott azon jogszabályra figyelemmel, amelynek alapján a vállalkozások társulásának tanúsítványa a törvényi követelmények betartását tanúsítja, aligha lehetséges, és ha a műszaki szabvány, amennyiben azt közvetlenül a nemzeti jogalkotó fogadta volna el, az áruk szabad mozgása elvének megsértése miatt nem lenne alkalmazható?

IV – A Bíróság előtti eljárás

14. A 2011. március 30-án kelt előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2011. április 11-én érkezett meg a Bíróság Hivatalához. Az írásbeli szakaszban az alapügy felperese, a DVGW, a Német Szövetségi Köztársaság, a Holland Királyság, a Cseh Köztársaság, az EFTA Felügyeleti Hatósága, valamint az Európai Bizottság nyújtott be észrevételeket. A 2012. február 15-i tárgyaláson az alapügy felperesének, a DVGW-nek, a Német Szövetségi Köztársaságnak, a Holland Királyságnak, az EFTA Felügyeleti Hatóságának, valamint a Bizottságnak a képviselője vett részt.

V – A felek érvei

15. Az előterjesztett első kérdés megválaszolását tekintve az alapügy felperese, a Német Szövetségi Köztársaság, a Holland Királyság, a Cseh Köztársaság, az EFTA Felügyeleti Hatósága, valamint a Bizottság végeredményben azon a véleményen vannak, hogy a DVGW-t köti az áruk szabad mozgásának az elve egy olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van. A német kormány

azonban előadja, hogy az áruk szabad mozgása lehetséges korlátozásának igazolásaként a DVGW hivatkozhat az EUMSZ 36. cikk értelmében vett egészségvédelemre, amely tekintetében széles mérlegelési mozgástér áll rendelkezésére. Ezzel összefüggésben a DVGW szintén hangsúlyozza az áruk szabad mozgása lehetséges korlátozása közegészség alapján történő igazolásának a lehetőségét.

16. A második kérdésre adandó válasza csak az alapügy felperese, a DVGW és a Bizottság tesz javaslatot. Az alapügy felperese és a Bizottság e tekintetben arra az eredményre jutnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett e kérdésben az EUMSZ 101. cikk szerinti kartelltilalom tényállási elemei valósulnak meg. A DVGW ezzel szemben az előterjesztett második kérdésre nemleges választ javasol.

VI – Jogi értékelés

A – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

17. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az olyan nemzeti magánjogi intézménynek, amely az ivóvízellátás területén használt termékek esetében műszaki szabványokat dolgoz ki, és e szabványok alapján termékek vizsgálatát és tanúsítását, illetve tanúsíttatását végzi, e tevékenységek végzése során be kell-e tartania az áruk szabad mozgására vonatkozó elsődleges jogi előírásokat, és ha igen, milyen feltételek mellett, amennyiben ezen intézmény műszaki szabványai nemcsak tisztán szaktudást testesítenek meg, hanem e műszaki szabványoknak való megfelelés során vélelmezik a megvizsgált és tanúsítvánnyal ellátott termékek törvénynek való megfelelését, így aligha értékesíthetők azok a termékek, amelyek nem rendelkeznek ilyen vizsgálati tanúsítvánnyal.

18. E kérdés jobb megértése érdekében mindenekelőtt az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a szabványosítástechnikai háttérét vizsgálom meg. Ezt követően a Bíróságnak az alapvető szabadságok horizontális hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát elemzem. E megállapítások fényében végül az áruk szabad mozgása – olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van – DVGW-re való alkalmazhatóságának a kérdését válaszolom meg.

1. A szabványosítástechnikai háttér

a) Uniós jogi előírások a harmonizált szabványok és az építési termékekre vonatkozó nemzeti műszaki szabványok összefüggésében

19. A termékek Unió-szerte érvényes műszaki szabványainak a bevezetése, az azoknak való megfelelés következetes felülvizsgálata, valamint az e műszaki termékszabványoknak megfelelő termékek megjelölése lényegesen hozzájárult a termékbiztonság magasabb szintjének az Európai Unión belüli eléréséhez. Az eltérő nemzeti műszaki termék-előírásoknak az Unió-szerte érvényes műszaki előírásokkal való felváltása ugyanakkor az áruk Európai Unión belüli szabad mozgását is elősegíti. Ebben az összefüggésben a műszaki termékszabványok egységesítése az uniós jogalkotó fontos törekvését mutatja. Ezért az 1980-as évek közepétől a műszaki harmonizáció és szabványosítás területén egy új koncepciót (*New Approach*) fogadtak el. E tekintetben az uniós jogalkotó az úgynevezett New-Approach-irányelvekben megállapítja azokat az alapvető követelményeket, amelyeknek az ezen irányelvek hatálya alá tartozó termékeknek meg kell felelniük. Ezen általános követelmények pontosabb meghatározását olyan magánjogi szabványosítási szervezetek végzik, amelyek a Bizottság megbízásából műszaki előírásokat dolgoznak ki, amelyeket mint harmonizált szabványokat végül a Bizottság az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közzétehet. A gyártó szabadon eldöntheti, hogy megfelel-e az ilyen harmonizált szabványoknak, és hogy azokat alkalmazza-e. Azonban megdönthető vélelem áll fenn arra vonatkozóan, hogy a harmonizált szabványoknak megfelelő termékek a releváns

irányelv alapvető követelményeit is kielégítik.³

20. Az építési termékek területén a műszaki előírások és szabványok összehangolását az építési termékekre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/106/EGK tanácsi irányelv⁴ végezte el. Ettől az „új megközelítéstől” ezen irányelv annyiban tér el, hogy az építési termékek vonatkozásában nem tartalmaz közvetlen követelményeket, hanem az I. mellékletben határozza meg azokat az alapvető követelményeket, amelyeket az építményekre alkalmazni kell.⁵ Ezen alapvető követelmények olyan értelemben gyakorolnak hatást az építési termékekre, hogy lehetővé kell tenniük, hogy azok az építmények, amelyekbe beépítik őket, a 89/106 irányelv I. mellékletében meghatározott alapvető követelményeknek megfeleljenek.

21. Az építési termékekre vonatkozó közvetlen követelmények a 89/106 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében meghatározott műszaki előírásokból és ennél fogva főleg a harmonizált európai szabványokból következnek.⁶ Ez azonban azt jelenti, hogy a 89/106 irányelv előírásai, amelyeknek az alkalmazhatósága a műszaki előírások fennállását feltételezi, szokás szerint csak akkor alkalmazhatók az egyes építési termékek tekintetében, ha és amennyiben ezen építési termékekre fennáll egy harmonizált európai szabvány.⁷ Ez érvényes többek között az akadályoztatás 89/106 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében megállapított tilalmára.⁸

22. Az egyes építési termékekre vonatkozó harmonizált vagy uniós szinten elismert műszaki előírások hiánya azonban nem biztosít a tagállamoknak korlátlan mérlegelést arra nézve, hogy az ilyen termékek forgalomba hozatalára vonatkozóan nemzeti műszaki szabványokat vezessenek be. Ezzel szemben valamely tagállam a harmonizált vagy uniós szinten elismert műszaki előírások hatálya alá nem tartozó építési terméknek a területén történő forgalomba hozatalát csak a Szerződésből eredő kötelezettségekkel, különösen az áruk szabad mozgásának az EUMSZ 34. cikkben és az EUMSZ 36. cikkben (az EKSz. korábbi 28. és 30. cikke) foglalt elvével összhangban lévő nemzeti rendelkezéseknek rendelheti alá.⁹

b) Az alapügyben szóban forgó harmonizált szabványok és az építési termékekre vonatkozó nemzeti műszaki szabványok

23. Az alapeljárásban az alapügy felperese előadta, hogy az általa gyártott szerelvény az elasztomer tömítésekre vonatkozó EN 681-1 harmonizált európai szabvány alá tartozik, amely a 89/106 irányelv alapvető követelményeit érinti. A kérdést előterjesztő bíróság a ténymegállapításai alapján azonban arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó szerelvények nem tartoznak semmiféle európai harmonizált szabvány alá.

3 — Lásd ezzel kapcsolatban a C-185/08. sz., Latchways és Eurosafe Solutions ügyre vonatkozó indítványom (2010. október 21-én hozott ítélet, EBHT 2010., I-9983. o.) 57. és azt követő pontjait.

4 — HL L 40., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 9. kötet, 296. o., az 1993. július 22-i 93/68/EGK tanácsi irányelvvel módosított változat.

5 — A 89/106 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése.

6 — Lásd ezzel kapcsolatban Jarass, H. „Probleme des Europäischen Bauproduktenrechts”, *NZBau* 2008, 145., 146. o.

7 — I. m., 147. és azt követő pontok. Ha egy meghatározott termékre nincs harmonizált európai szabvány, természetesen továbbra is lehetséges e terméket egy európai műszaki engedély kérelmezésén keresztül a 89/106 irányelv alapvető követelményei alá helyezni.

8 — A 89/106 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első albekezdése előírja, hogy a tagállamok nem akadályozhatják területükön azoknak a termékeknek a szabad mozgását, forgalomba hozatalát és felhasználását, amelyek megfelelnek ennek az irányelvnek. E rendelkezés második albekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy ezeknek a termékeknek a rendeltetésszerű felhasználását ne akadályozzák olyan előírások vagy feltételek, amelyeket monopóliumhelyzetben lévő közjogi szervek vagy közszolgáltatásokat ellátó vállalkozásként, illetve közjogi szervként működő magánjogi szervek szabnak meg.

9 — A C-432/03. sz., Bizottság kontra Portugália ügyben 2005. november 10-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-9665. o.) 35. pontja.

24. Az alapügyben nem vitatott, hogy a szóban forgó szerelvények ivóvízellátás területén történő felhasználása nemzeti szinten a DVGW által kidolgozott műszaki szabvány alá tartozik, mégpedig az úgynevezett DVGW W534-munkalap alá.

25. Ami a DVGW-munkalapok jogi jellegét illeti, azok hibrid struktúrával rendelkeznek. Egyrészt ezek a DVGW-szabványok egy magánjogi egyesület által kidolgozott műszaki szabályokat juttatnak kifejezésre. Ebből a szempontból ezek a DVGW-munkalapok a DVGW-nél a gáz- és vízügy területén felhalmozott szaktudás kifejeződéseinek tűnnek. Másrészt a DVGW-szabványok az ivóvízellátás területén nem elhanyagolható joghatással bírnak, mivel az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdése szerint a ház hálózatra történő csatlakoztatását követően a fogyasztói berendezések beszerelése, kibővítése, módosítása és fenntartása során felhasznált termékek esetében abból kell kiindulni, hogy azok megfelelnek az elismert műszaki szabályoknak, ha DVGW-tanúsítvánnyal rendelkeznek. Ezenkívül az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdése – közvetve¹⁰ – arra kötelezi a fogyasztót a vízszolgáltató vállalkozással szemben, hogy a hálózatra történő csatlakozást követően az általánosan elismert műszaki szabályoknak megfelelő anyagokat és eszközöket használjon a berendezéséhez. Ilyen körülmények között az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdésében szereplő szabály a kérdést előterjesztő bíróság szerint ahhoz vezet, hogy az ivóvízellátáshoz felhasznált csövek és tartozékok németországi értékesítése megfelelő DVGW-tanúsítvány hiányában aligha lehetséges.

26. A DVGW termékek tanúsítását végzi az általa kidolgozott műszaki szabványok alapján, melynek során e tanúsítást 2007 közepéig saját maga végezte, azóta pedig a 100%-os tulajdonában álló leányvállalatán keresztül végzi. E tanúsítványok több évre szólnak, és a lejáratuk előtt visszavonhatók, ha az adott szabványnak már nem felelnek meg. Ezen időtartam alatt felülvizsgálati eljárás is indítható, amely a tanúsítvány visszavonásával végződhet. A DVGW által meghatározott szabályok szerint a szükséges vizsgálatokat csak az általa jóváhagyott vizsgálatlaboratóriumokban lehet elvégezni.

2. Az alapvető szabadságok horizontális hatályával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat

27. A DVGW W534-munkalap már említett hibrid jogi jellegére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével azt szeretné megtudni, hogy annak ellenére, hogy a DVGW magánjogi egyesületi jogi formában működik, a DVGW W534-munkalapok elkészítése, valamint az ivóvízellátáshoz felhasznált termékek e szabvány alapján történő tanúsítása során köteles-e az áruk szabad mozgását érintő elsődleges jogi előírások betartására. Így a kérdést előterjesztő bíróság az áruk szabad mozgásának, fennálló horizontális hatályával kapcsolatban – olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van – tesz fel kérdést.

28. E kérdés megválaszolása céljából számomra célszerűnek tűnik mindenekelőtt a Bíróságnak az alapvető szabadságok horizontális hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatára és e szabadságok alkalmazására emlékeztetni.

10 — A Németországi Szövetségi Köztársaság kormánya a Bíróság által az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdéséből eredő kötelezettség címzett körével és jogi jellegével kapcsolatban feltett írásbeli kérdésre adott, 2012. január 13-án megküldött válaszában tisztázta, hogy e rendelkezést tartalmazza a vízszolgáltató vállalkozással kötött, a közüzemi vízellátásra való csatlakozásról szóló szerződés, hacsak a szerződő felek másképp nem állapodnak meg. E tekintetben az AVBWasserV 12. §-ának (4) bekezdése előírja a fogyasztó vízszolgáltató vállalkozással szembeni kötelezettségét.

a) Az alapvető szabadságok horizontális hatályáról

29. Mivel a tagállamok az alapvető szabadságok fő címzettjei, főszabály szerint csak tagállami intézkedést lehet közvetlenül az alapvető szabadságokkal összevetve értékelni.¹¹ A Bíróság azonban az állandó ítélkezési gyakorlatban a tagállami intézkedés fogalmának tág értelmezésére hajlik, melynek során ahhoz, hogy valamely személy vagy intézmény intézkedéseit az alapvető szabadságok alá tartozó tagállami intézkedésnek minősítsék, nem szükséges az, hogy e személy vagy intézmény közhatalmat gyakoroljon, vagy hogy azok közjogi jogi formával rendelkezzenek. Így a Bíróság a szakmai szervezetek által hozott intézkedéseknek az alapvető szabadságokkal való összeegyeztethetőségét is felülvizsgálja, ha e szervezetekre a nemzeti jog alapján olyan jogköröket ruháznak, amelyek hasonlóak a közhatalmi jogkörökhöz.¹² A tagállamoknak betudható, közjog hatálya alá tartozó intézkedésként kell figyelembe venni azon magánjogi jogi személyek intézkedéseit, amelyeket közvetve vagy közvetlenül az érintett tagállam ellenőriz.¹³

30. A Bíróság ítélkezési gyakorlatában ezenkívül felismerhető egy olyan tendencia, a tagállami intézkedések fogalmának tág értelmezéséhez és az alapvető szabadságokba való beavatkozás fogalmának ezzel együtt járó tartalmi kiterjesztéséhez kapcsolódva, hogy az alapvető szabadságok hatályát rendkívüli körülmények között közvetve kiterjeszti magánszemélyek cselekményeire még akkor is, ha ezek nem gyakorolnak a közhatalmi jogkörökhöz hasonló jogköröket.

31. Ez többek között a Bíróság ítélkezési gyakorlatában jut kifejezésre, amely szerint a tagállamokat meghatározott feltételek mellett arra kötelezi az uniós jog, hogy az alapvető szabadságok gyakorlását megvédje a magánszemélyek általi jogellenes korlátozástól. Ezen ítélkezési gyakorlat talán legismertebb ítéleteihez tartozik a Bizottság kontra Franciaország ügyben¹⁴ 1997. december 9-én hozott ítélet és a Schmidberger-ügyben¹⁵ 2003. június 12-én hozott ítélet. Ezek az ítéletek végeredményben azt foglalják magukban, hogy a magánszemélyek cselekményei meghatározott feltételek mellett értékelhetők a tagállamot terhelő azon kötelezettséggel összevetve, hogy védje az alapvető szabadságok garanciáit, tehát közvetve értékelhetők az alapvető szabadságokkal összevetve.¹⁶

11 — Az áruk szabad mozgásával kapcsolatban lásd csupán a 311/85. sz. van Vlaamse Reisbureaus ügyben 1987. október 1-jén hozott ítélet (EBHT 1987., 3801. o.) 30. pontját és a C-159/00. sz. Sapod Audic-ügyben 2002. június 6-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-5031. o.) 74. pontját.

12 — Lásd csupán a 266/87. és 267/87. sz., Association of Pharmaceutical Importers és társai egyesített ügyekben 1989. május 18-án hozott ítélet (EBHT 1989., 1295. o.) 13. és azt követő pontjait, amely ítéletben a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a brit Gyógyszerészek Állandó Szövetsége által hozott intézkedések különösen a ráruházott hatáskörökre tekintettel az EUMSZ 34. cikk értelmében vett intézkedéseknek minősülhetnek. Ugyanezen következtetésre jutott a Bíróság a C-292/92. sz., Hünermund és társai ügyben 1993. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-6787. o.) 12. és azt követő pontjaiban a Landesapothekerkammer Baden-Württemberg (baden-württembergi tartományi gyógyszerészkamara) intézkedéseit illetően.

13 — Lásd ezzel kapcsolatban csupán a C-325/00. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2002. november 5-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-9977. o.) 14. és azt követő pontjait, valamint a 302/88. sz. Hennen Olie-ügyben 1990. december 12-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-4625. o.) 13. és azt követő pontjait.

14 — A C-265/95. sz. ügy (EBHT 1997., I-6959. o.). Ebben az ítéletben többek között megállapításra került, hogy a Francia Köztársaság – mivel nem hozott meg minden szükséges és megfelelő intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozza azokat az erőszakos cselekményeket, amelyeket Franciaországban magánszemélyek követtek el a más tagállamból származó termékekkel szemben, és amelyek megakadályozták e termékek Közösségen belüli kereskedelmét – megsértette az áruk szabad mozgására vonatkozó elsődleges jogi rendelkezéseket.

15 — C-112/00. sz. ügy (EBHT 2003., I-5659. o.). Ebben az ítéletben a Bíróság megvizsgálta, hogy az a körülmény, hogy az Osztrák Köztársaság nem tiltotta meg a magánszemélyek Brenner-autópályán történő gyülekezését, amely egy közel 30 órás teljes forgalmi blokádhhoz, és ezáltal a határon átnyúló áruforgalomnak a korlátozásához vezetett, összeegyeztethető-e az áruk szabad mozgására vonatkozó elsődleges jogi rendelkezésekkel.

16 — Kokott főtanácsnok ezen ítélkezési gyakorlatot úgy értelmezi, hogy a magánszemélyek magatartását a tagállamoknak felróhatóknak, ha azok állami irányítás nélkül jártak el, az államot azonban pozitív kötelezettség terhelte ezen magánjellegű magatartás megakadályozására; lásd Kokott főtanácsnok C-470/03. sz. AGM-COS.MET ügyre vonatkozó indítványának (2007. április 17-én hozott ítélet, EBHT 2007., I-2749. o.) 78. pontját.

32. Az alapvető szabadságok hatályának a magánszemélyek cselekményeire való ilyen közvetett kiterjesztése mellett a Bíróság elfogadta az alapvető szabadságok bizonyos olyan kollektív szabályozások meghatározott típusaira való közvetlen alkalmazását is, amelyeket magánszemélyek fogadtak el. Így a Bíróság a jelenleg állandó ítélkezési gyakorlatban úgy határoz, hogy az EUMSZ 45. cikk, EUMSZ 49. cikk és EUMSZ 56. cikk nem csupán a hatóságok cselekményeit szabályozza, hanem kiterjed olyan, más jellegű szabályozásokra is, amelyek kollektív jelleggel szabályozzák a munkaviszonyt, az önálló vállalkozást és a szolgáltatásnyújtást.¹⁷

33. Ezen ítélkezési gyakorlatból többek között az következik, hogy a kollektív szerződés felei által valamely kollektív szerződésben megállapított szabályok az említett szabadságokkal való összeegyeztethetőségükre tekintettel felülvizsgálhatók.¹⁸ Ezenkívül a Bíróság az elvi jelentőségű „Viking Line”-ügyben hozott ítéletben megállapította, hogy valamely nem közjogi szakszervezet vagy szakszervezeti szövetség valamely magánvállalkozással szembeni egyedi kollektív fellépése, amelynek az a célja, hogy vállalkozást rávegye kollektív szerződés megkötésére, amelynek tartalma eltéríti ezt a vállalkozást a letelepedési szabadság igénybevételének szándékától, szintén a letelepedés szabadságára vonatkozó elsődleges jogi rendelkezések hatálya alá tartozik.¹⁹

34. Az alapvető szabadságoknak a nem közjogi jellegű kollektív szabályozások meghatározott típusaira való ilyen közvetlen alkalmazása végeredményben ahhoz vezet, hogy azoknak a szervezeteknek, amelyek ilyen szabályozásokat dolgoznak ki, annak ellenére, hogy a szabályozási tevékenységük keretében nem rendelkeznek közjogi jelleggel, tiszteletben kell tartaniuk az alapvető szabadságokat, ha e tevékenységek azok gyakorlását érintik. Ezt általában az alapvető szabadságok horizontális közvetlen hatálya kifejezéssel írják le. Mivel azonban a horizontális hatály a magánszemélyeket ezen ítélkezési gyakorlat szerint csak egy jól meghatározott szabályozási tevékenység keretében érinti, korlátozott horizontális hatályról van szó.

35. Azonban a munkavállalók szabad mozgásának a területén a Bíróság a nagy figyelmet keltő Angonese-ügyben hozott ítélettel fontos lépést tett ahhoz, hogy a kollektív szabályozások meghatározott típusai kidolgozásának esetén kívül a magánszemélyekre nézve kötelezőek legyenek az alapvető szabadságok. Ebben az ítéletben ugyanis a Bíróság arra az általános következtetésre jutott, hogy az állampolgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetés EUMSZ 45. cikkben megállapított tilalma a magánszemélyekre is érvényes.²⁰ Mostanáig azonban ezen ítéletet csupán a Raccanelli-ügyben²¹ hozott ítéletben erősítették meg kifejezetten.

b) Az alapvető szabadságok magánszemélyek általi megsértése és annak igazolása

36. Mivel a nem közjogi jellegű kollektív szabályozások bizonyos típusai az alapvető szabadságok hatálya alá tartoznak, valamennyi, azokban foglalt intézkedés vagy szabály, amely – bár hátrányos megkülönböztetés nélkül alkalmazandó – alkalmas arra, hogy megzavarja vagy kevésbé vonzóvá tegye a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok megvalósulását, az érintett alapvető szabadság főszabály szerint jogellenes megsértésének minősül.²²

17 — Ebben az értelemben a C-438/05. sz., International Transport Workers' Federation és Finnish Seamen's Union, „Viking Line” ügyben 2007. december 11-én hozott ítélet (EBHT 2007., I-10779. o.) 33. pontja. Lásd továbbá a C-379/09. sz. Casteels-ügyben 2011. március 10-én hozott ítélet (EBHT 2011., I-1379. o.) 19. pontját; a C-325/08. sz. Olympique Lyonnais-ügyben 2010. március 16-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-2177. o.) 30. pontját; a C-519/04. P. sz., Meca-Medina és Majcen kontra Bizottság ügyben 2006. július 18-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-6991. o.) 24. pontját; a C-309/99. sz., Wouters és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1577. o.) 120. pontját; a C-415/93. sz. Bosman-ügyben 1995. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-4921. o.) 82. pontját és a 36/74. sz., Walrave és Koch ügyben 1974. december 12-én hozott ítélet (EBHT 1974., 1405. o.) 16. és azt követő pontjait.

18 — A 17. lábjegyzetben hivatkozott Casteels-ügyben hozott ítélet 17. és azt követő pontjai.

19 — A 17. lábjegyzetben hivatkozott Viking Line-ügyben hozott ítélet 37. pontja.

20 — A C-281/98. sz. Angonese-ügyben 2000. június 6-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-4139. o.) 36. pontja.

21 — A C-94/07. sz. Raccanelli-ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-5939. o.) 46. pontja.

22 — Lásd csupán a 17. lábjegyzetben hivatkozott Casteels-ügyben hozott ítélet 22. pontját és a 17. lábjegyzetben hivatkozott Olympique Lyonnais-ügyben hozott ítélet 33. és azt követő pontjait.

37. Az alapvető szabadságok ilyen, magánszemélyek által kidolgozott kollektív szabályok általi, főszabály szerint jogellenes megsértésének az igazolásához egyrészt az EUMSZ-ben kifejezetten előírt, „írott” igazoló okokra, másrészt pedig a Cassis-de-Dijon-ügyben hozott ítélet értelmében vett „nem írott”, nyomós közérdekre alapított okokra lehet hivatkozni. Az írott igazoló okokban, valamint az általános nyomós közérdekben az a közös, hogy csak akkor lehet figyelembe venni őket, ha az igazolandó beavatkozások az arányossági vizsgálaton átmennek,²³ és így alkalmasak, szükségesek és ésszerűek azon célok eléréséhez, amelyeket a Szerződésekben, illetve a Bíróság ítélkezési gyakorlatában igazoló okokként ismertek el.²⁴

38. A leghomályosabb az a kérdés, hogy az alapvető szabadságok kollektív szabályok általi korlátozásának igazolásához az írott igazoló okok és a nyomós közérdekre alapított okok mellett lehet-e még más igazoló okokat érvényesíteni. Ebből a szempontból a Bíróság ítélkezési gyakorlatában két tendenciát lehet felismerni. Míg a Bíróság a legtöbb ítéletben az alapvető szabadságoknak a nem közjogi jellegű kollektív szabályozások bizonyos típusai általi megsértése esetén írott igazoló okot, illetve nyomós közérdekre alapított, elismert igazoló okot követel meg,²⁵ más ítéletekben az ilyen jogsértés különös magánérdekű indokra alapított igazolása nincs kizárva.²⁶

39. A Bíróság egy lépéssel továbbment az Angonese-ügyben hozott ítéletben, amelyben a munkavállalók szabad mozgása hatályának a magánszemélyekre történő kiterjesztését részben kompenzálta az igazoló okok kiterjesztésével. Ezen ítélet szerint a munkavállalók szabad mozgásának magánszemélyek általi korlátozása ugyanis igazolható akkor, ha e korlátozás olyan *objektív megállapításokon* alapul, amelyek függetlenek az érintett személyek állampolgárságától, és arányosak a jogosan követett céllal.²⁷ Továbbra sem világos azonban, hogy mennyiben lehet az „objektív megállapításokra” is hivatkozni az alapvető szabadságok nem közjogi jellegű kollektív szabályozások bizonyos típusai általi megsértésének az igazolása érdekében.

3. A DVGW azon kötelezettsége, hogy tiszteletben tartsa az áruk szabad mozgásának elvét egy olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van

40. Az alapvető szabadságok horizontális hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat ezen elemzésére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságnak azon első kérdésére, hogy a DVGW egy olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, a műszaki szabványainak a kidolgozása és termékek e szabványok alapján történő tanúsítása keretében köteles-e az áruk szabad mozgásának elvét tiszteletben tartani, végeredményben igennel kell válaszolni.

23 — Az EUMSZ 36. cikkben megállapított írott igazoló okokra tekintettel a Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlatban megállapítja, hogy az arányossági elv az EUMSZ 36. cikk második mondatán alapul; lásd a C-219/07. sz., *Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers és Andibel* ügyben 2008. június 19-én hozott ítélet (EBHT 2008., I-4475. o.) 30. pontját és a C-55/99. sz., *Bizottság kontra Franciaország* ügyben 2000. december 14-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-11499. o.) 29. pontját. Ezenkívül a Bíróság általánosan megállapította, hogy a Szerződés által biztosított alapvető szabadságok valamelyikét korlátozó intézkedés csupán akkor igazolható, ha megfelel az arányosság elvének. Lásd csupán a C-185/04. sz. *Öberg*-ügyben 2006. február 16-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-1453. o.) 19. pontját, a C-137/04. sz. *Rockler*-ügyben 2006. február 16-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-1441. o.) 22. pontját és a C-100/01. sz. *Oteiza Olazabal*-ügyben 2002. november 26-án hozott ítélet (EBHT 2002., I-10981. o.) 43. pontját.

24 — Bár a Bíróság általános szabályként csak a felülvizsgálandó intézkedés alkalmasságát és szükségességét mint az arányosság elvének alkotóelemeit említette kifejezetten, az arányossági vizsgálat keretében alapvetően egy három lépcsős vizsgálati mintából kell kiindulni, amely az ésszerűség vizsgálatát is magában foglalja. Az arányossági vizsgálat e hármas struktúrájához lásd csupán a C-10/10. sz., *Bizottság kontra Ausztria* ügyre vonatkozó indítványom (2011. június 16-án hozott ítélet, EBHT 2011., I-5389. o.) 67. és azt követő pontjait.

25 — Lásd a 17. lábjegyzetben hivatkozott *Casteels*-ügyben hozott ítélet 30. és azt követő pontjait és a 17. lábjegyzetben hivatkozott *Olympique Lyonnais*-ügyben hozott ítélet 75. és azt követő pontjait.

26 — Lásd különösen a 17. lábjegyzetben hivatkozott *Olympique Lyonnais*-ügyben hozott ítélet 38. és azt követő pontjait, amely ítéletben a Bíróság abból az elvből indult ki, hogy a francia labdarúgó szövetség hivatásos labdarúgó chartájának a munkavállalók szabad mozgását sértő szabálya igazolható alapvetően a fiatal játékos felvételének és képzésének a céljával, ha ennek során az arányosság elvét tiszteletben tartják. Lásd továbbá a 17. lábjegyzetben hivatkozott *Bosman*-ügyben hozott ítélet 106. és azt követő pontjait, amely ítéletben a Bíróság a munkavállalók szabad mozgása labdarúgó-szövetség szóban forgó átigazolási szabálya általi megsértésének igazolását azon célkitűzés fényében vizsgálta, hogy a biztosítsák a klubok közötti egyensúlyt azáltal, hogy fenntartanak egy bizonyos esélyegyenlőséget és az eredmények bizonytalanságát, és hogy előmozdítsák fiatal játékosok felvételét és képzését.

27 — A 20. lábjegyzetben hivatkozott *Angonese*-ügyben hozott ítélet 42. pontja.

41. Az előterjesztett első kérdés megválaszolása érdekében mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy a nemzeti jogalkotó a DVGW-nek az AVBWasser 12. §-ának (4) bekezdésében szereplő szabályon keresztül lehetővé tette, hogy egy ház hálózatra történő csatlakoztatását követően az ivóvíz-berendezés beszereléséhez, kibővítéséhez, módosításához és fenntartásához felhasznált termékek alkalmasságát illetően törvényi vélelemmel bíró műszaki szabályokat dolgozzon ki. Tekintettel az alapügyben szóban forgó szerelvényekre, a DVGW e lehetőséggel a W534-munkalapjai esetében élt, és ezáltal *de facto* jogkört szerzett annak meghatározásához, hogy az ivóvízellátáshoz felhasznált csövek és tartozékok piacán Németországban mely szerelvényeket kínálhatják fel. A kérdést előterjesztő bíróság szerint ugyanis a vélelemnek az AVBWasser 12. §-ának (4) bekezdésében meghatározott szabálya a DVGW, illetve annak 100%-os tulajdonában lévő leányvállalata által a DVGW W534-munkalapjai alapján végzett tanúsítási tevékenységgel kapcsolatban ahhoz vezet, hogy az ivóvízellátáshoz felhasznált csövek és tartozékok németországi értékesítése DVGW-tanúsítványok nélkül aligha lehetséges.²⁸

42. Figyelemmel a DVGW és annak 100%-os tulajdonában lévő leányvállalata azon *de facto* jogkörére, hogy a szabványok kidolgozása és a tanúsítási tevékenység keretében meghatározza, hogy egy ház hálózatra történő csatlakoztatását követően az ivóvíz-berendezés beszereléséhez, kibővítéséhez, módosításához és fenntartásához a német piacon mely termékek kínálhatók fel, és ezáltal melyek piacképesek, a DVGW és annak 100%-os tulajdonában lévő leányvállalata által végzett szabványkidolgozást és tanúsítási tevékenységet nem lehet az áruk szabad mozgásának a hatálya alól kizárni.

43. Az áruk szabad mozgása e horizontális hatályának indokolása céljából a Bíróság által az EUMSZ 45. cikk, EUMSZ 49. cikk és az EUMSZ 56. cikk alkalmazhatóságára tekintettel kidolgozott érvelése *per analogiam* alkalmazható más jellegű szabályozásokra is, amelyek kollektív jelleggel szabályozzák a munkaviszonyt, az önálló vállalkozást és a szolgáltatásnyújtást.

44. Előzetesen utalni kell arra, hogy a Bíróság a munkavállalók szabad mozgásának, a letelepedés szabadságának és a szolgáltatásnyújtás szabadságának a korlátozott horizontális hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatában még nem foglalt kifejezetten állást azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy az áruk szabad mozgása és a tőke szabad mozgása a nem közjogi jellegű kollektív szabályozásokra is alkalmazható-e. Véleményem szerint azonban erre a kérdésre igenlő a válasz. Ugyanis a munkavállalók szabad mozgásának, a letelepedés szabadságának és a szolgáltatásnyújtás szabadságának olyan nem közjogi jellegű kollektív szabályozásokra való alkalmazhatóságát, amelyeknek a munkaviszony, az önálló vállalkozás vagy a szolgáltatásnyújtás a tárgya, a Bíróság lényegében e kollektív szabályok hatásaira hivatkozva indokolja meg. Ebből a szempontból nehezen lenne érthető, ha a munkavállalók szabad mozgása, a letelepedés szabadsága és a szolgáltatásnyújtás szabadsága nem közjogi jellegű kollektív szabályozásokra való közvetlen alkalmazhatóságának a lehetőségét bizonyos feltételek mellett el lehetne fogadni, azonban az ilyen közvetlen alkalmazhatóságot az áruk és a tőke szabad mozgása területén kategorikusan el kellene utasítani.²⁹

45. Ilyen körülmények között nincs alapvető kétely a munkavállalók szabad mozgásának, a letelepedés szabadságának és a szolgáltatásnyújtás szabadságának a korlátozott horizontális hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatban kidolgozott érvelés olyan esetben történő alkalmazását illetően, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyben az áruk szabad mozgásának egy *de facto* szabályozási jogkörrel rendelkező magánjogi egyesületre való alkalmazhatóságáról van szó.

28 — Lásd a jelen indítvány 25. pontját.

29 — Lásd Forstthoff, U., in Grabitz/Hilf/Nettesheim, Az Európai Unió joga, EUMSZ 45. cikk, 176. pont (46. kiegészítés, 2011. október).

46. Az EUMSZ 45. cikknek, EUMSZ 49. cikknek és az EUMSZ 56. cikknek a nem közjogi jellegű kollektív szabályozások meghatározott típusaival kapcsolatos horizontális hatálya igazolásának első fő érveként a Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlatában arra utal, hogy a tagállamok között a szabad mozgás és a szolgáltatások szabad mozgásával kapcsolatos akadályok megszüntetését veszélyeztetné, ha az állami eredetű akadályok lebontását semlegesíthetnék a közjogi jelleggel nem bíró egyesületek és szervezetek jogi autonómiájának gyakorlásából eredő akadályok.³⁰

47. A jelen eljárás kontextusában ez az uniós jog *effet utile* elvén alapuló megállapítás alkalmazható a DVGW és annak 100%-os tulajdonában álló leányvállalata által végzett szabványkidolgozási és tanúsítási tevékenységre. Amint ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, a DVGW szabványok kidolgozásán és a ház hálózatra történő csatlakoztatását követően az ivóvíz-berendezés beszereléséhez, kibővítéséhez, módosításához és fenntartásához felhasznált termékek tanúsításán keresztül *de facto* meghatározhatja, hogy mely termékek kerüljenek a német piacra. Ennek következtében a DVGW és annak 100%-os tulajdonában álló leányvállalata mindenképpen olyan helyzetben vannak, hogy e *de facto* jogkör gyakorlása során az áruk Európai Unión belüli szabad mozgásának új korlátokat tudnak felállítani.

48. Az EUMSZ 45. cikknek a munkaviszonyra vonatkozó kollektív szabályozásokkal kapcsolatos horizontális hatálya igazolásának második fő érveként a Bíróság az állandó ítélkezési gyakorlatában azt hangsúlyozza, hogy mivel a munkaviszonyt a különböző tagállamokban részben törvények vagy rendeletek, részben pedig kollektív szerződések és egyéb, magánszemélyek által kötött vagy hozott más aktusok szabályozzák, fennáll annak a veszélye, hogy az EUMSZ 45. cikkben előírt tilalom hatósági aktusokra való korlátozása e cikk alkalmazásának egyenlőtlenségéhez vezet.³¹

49. E megállapítás szintén alkalmazható a DVGW és annak 100%-os tulajdonában álló leányvállalata által az ivóvízellátás területén végzett szabványkidolgozási és tanúsítási tevékenységre olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van. Amint korábban említettem, az a körülmény, hogy a jelen esetben szóban forgó, ivóvízellátás területén felhasznált szerelvények nem tartoznak semmiféle európai harmonizált szabvány alá, nem jelenti azt, hogy a tagállamok korlátlan mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek nemzeti műszaki szabványoknak az ilyen szerelvényekre tekintettel történő kidolgozására. Éppen ellenkezőleg, a tagállamoknak a nemzeti műszaki szabvány kidolgozásának keretében eleget kell tenniük az áruk szabad mozgásából adódó kötelezettségeknek.³² Ha a tagállamok a műszaki szabványok kidolgozása és alkalmazása során egy magánegyesületre történő – *de facto* – jogkörátruházással megkerülhetnék az alapvető szabadságok figyelembevételét, az az uniós jog egyenlőtlen alkalmazásához vezetne.

50. E megállapításokra tekintettel arra a következtetésre jutottam, hogy az első kérdést úgy kell megválaszolni, hogy az EUMSZ 34. cikket úgy kell értelmezni, hogy azon magánjogi intézményeknek, amelyeket egy meghatározott területen műszaki szabványok kidolgozása, valamint termékek e műszaki szabványok alapján történő tanúsítása céljából alapítottak, e szabványkidolgozási és tanúsítási tevékenység gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk az EUMSZ 34. cikket, ha a nemzeti jogalkotó az e magánjogi intézmény által tanúsítvánnyal ellátott termékeket kifejezetten törvénynek megfelelőnek tekinti, és ezért az ilyen tanúsítvánnyal nem rendelkező termékek értékesítése aligha lehetséges.

30 — A C-341/05. sz. Laval un Partneri ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-11767. o.) 98. pontja, a 17. lábjegyzetben hivatkozott Viking Line-ügyben hozott ítélet 57. pontja, a 17. lábjegyzetben hivatkozott Wouter és társai ügyben hozott ítélet 120. pontja és a 17. lábjegyzetben hivatkozott Walrave-ügyben hozott ítélet 16. és azt követő pontjai.

31 — A 17. lábjegyzetben hivatkozott Olympique Lyonnais-ügyben hozott ítélet 31. pontja és a 17. lábjegyzetben hivatkozott Bosman-ügyben hozott ítélet 84. pontja.

32 — Lásd ezen indítvány 22. pontját.

4. Azok jogkövetkezményekkel kapcsolatos megfontolások, amelyek a DVGW-re nézve az áruk szabad mozgásának a tiszteletben tartásából adódnak

51. Bár a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten nem kérte azon jogkövetkezmények tisztázását, amelyek – olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van – a DVGW és annak 100%-os tulajdonában álló leányvállalata azon kötelezettségéből adódnak, hogy a DVGW W534-munkalapjai kidolgozásának és termékek e szabványok alapján történő tanúsításának keretében tartsák tiszteletben az áruk szabad mozgását, röviden kitérek néhány olyan fontos problémára, amely a kérdést előterjesztő bíróság fejtegetéseire tekintettel az alapeljárás további menetének keretében felmerülhet.

a) A DVGW azon kötelezettségéről, hogy a szabványkidolgozási tevékenysége keretében tiszteletben tartsa az áruk szabad mozgását

52. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a DVGW az alapügy felperese szerelvényeinek a vízügy területén történő felhasználására vonatkozó tanúsítvány kiállítását követően módosította a DVGW W534-munkalapokat, és bevezette az úgynevezett 3000 órás tesztet. Mivel az alapügy felperese a szerelvényeivel kapcsolatban nem nyújtott be pozitív, a 3000 órás tesztre vonatkozó vizsgálati jelentést, a tanúsítványt 2005 júniusában visszavonták.³³

53. Amint az alapügy felperese szerelvényeinek példája egyértelműen bizonyítja, a 3000 órás tesztnek a DVGW W534-munkalapjai esetében történő bevezetése alkalmas arra, hogy az áruk szabad mozgásának e műszaki szabványok alá tartozó termékekre tekintettel való megvalósulását megakadályozza. Mivel az alapügy felperesének szerelvényei nem mentek át ezen a teszten – illetve nem nyújtottak be releváns bizonyítékot –, visszavonták a szerelvények tanúsítványát, így az alapügy Olaszországban letelepedett felperese e szerelvényeket *de facto* aligha tudta a német piacon értékesíteni.

54. Ebből a szempontból a 3000 órás tesztnek a DVGW W534-munkalapjai esetében történő bevezetését az áruk szabad mozgásának DVGW általi korlátozásának kell tekinteni. E korlátozásnak az EUMSZ 34. cikkben meghatározott „írott” okok valamelyikére alapított igazolása a kérdést előterjesztő bíróság szerint nem nyilvánvaló, főleg hogy a 3000 órás teszt nem az ivóvízfogyasztók egészségének védelméért, hanem sokkal inkább a csövek élettartamának a meghosszabbítását szolgálja.³⁴

55. Nem egyértelmű viszont, hogy e korlátozás igazolható-e az ítélkezési gyakorlatban elismert, nyomós közérdekre alapított íratlan igazoló okok valamelyikével, amely az arányossági vizsgálaton is megállná a helyét. Nem hátrányos megkülönböztetésen alapuló korlátozásként főszabály szerint minden további nélkül lehetne élni nyomós közérdekre alapított igazolással. Ha a DVGW tudná bizonyítani egy olyan íratlan igazoló ok fennállását, amely az arányossági teszten is megállja a helyét, a 3000 órás tesztnek a DVGW W534-munkalapjai esetében történő bevezetése az áruk szabad mozgása jogszerű korlátozásának lenne tekinthető.

56. Ha a DVGW nem tudná bizonyítani, hogy fennáll egy, az ítélkezési gyakorlatban elismert íratlan igazoló ok, a magánjogi jellegének hangsúlyozásával megpróbálhatna egy különös magánérdekű indokra alapított igazolást érvényesíteni.³⁵ Az Angonese-ügyben hozott ítéletre hivatkozva a DVGW a szóban forgó korlátozás igazolása céljából esetleg előadhatna „objektív megállapításokat”.³⁶ A DVGW

33 — Lásd a jelen indítvány 8. és azt követő pontjait.

34 — Előzetes döntéshozatalra utaló határozat 11. és azt követő oldalai.

35 — Lásd ezzel kapcsolatban a jelen indítvány 38. pontját, valamint a 26. lábjegyzetben hivatkozott ítéleteket.

36 — Lásd ezzel kapcsolatban a jelen indítvány 39. pontját.

továbbá a magánjogi jellegére utalva hivatkozhatna az Alapjogi Chartában foglalt alapjogok védelmére,³⁷ így például a vállalkozás Alapjogi Charta 16. cikkében előírt szabadságára, és megpróbálhatná az áruk szabad mozgása és egy alapjog vagy alapjogok közötti összeütközést bizonyítani, amelyek között az arányossági alapelv alapján megfelelő egyensúlyt kell teremteni.³⁸

57. Ha az áruk szabad mozgása 3000 órás teszt DVGW W534-munkalapjai esetében történő bevezetésével történő korlátozásának az igazolása érdekében a DVGW az alapeljárásban meggyőző módon különös magánérdekű indokokat, „objektív megfontolásokat” vagy alapjogokkal alátámasztott álláspontot adna elő, a kérdést előterjesztő bíróságnak újabb előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kellene a Bíróság elé terjesztenie, és lényegében arra kellene választ keresnie, hogy a DVGW által előadott ezen érveket lehet-e érvényesíteni olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, és ha igen, milyen feltételek mellett. Az alapvető szabadságok horizontális hatályára, valamint az alapvető szabadságok és az alapjogok közötti viszonyra vonatkozó ítélkezési gyakorlat jelenlegi állása fényében ugyanis e kérdésekre véleményem szerint még nem lehet a Bíróság ítélkezési gyakorlatából egyértelmű következtetést levonni.

b) A DVGW azon kötelezettségéről, hogy a tanúsítási tevékenysége keretében tiszteletben tartsa az áruk szabad mozgását

58. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből továbbá kitűnik, hogy a DVGW a szóban forgó szerelvényekre már kiállított tanúsítványok felülvizsgálata keretében megtagadta az olasz Cerisie Laboratorio alapügy felperese által benyújtott vizsgálati jelentésének a figyelembevételét, mivel ezen utóbbit a DVGW vizsgálólaboratóriumként nem hagyta jóvá. A kérdést előterjesztő bíróság egyúttal utal arra, hogy a Cerisie Laboratóriót jóváhagyták a hatáskörrel rendelkező olasz hatóságok.³⁹

59. A DVGW részéről az olasz Cerisie Laboratorio vizsgálati jelentése figyelembevételének ilyen feltétlen elutasítása számomra olyan esetben, mint amelyről az alapügyben szó van, alkalmasnak tűnik arra, hogy az áruk szabad mozgásának a szóban forgó szerelvényekre tekintettel történő megvalósulását korlátozza, illetve hogy az áruk szabad mozgásának gyakorlását kevésé vonzóvá tegye, így azt az áruk szabad mozgása főszabály szerint tiltott korlátozásának kell tekinteni.⁴⁰

60. E korlátozás igazolásával kapcsolatban a fenti 54. és azt követő pontokban előadott fejtegetéseimre utalok, amelyek során azonban figyelembe kell venni a DVGW ezen elutasításának hátrányosan megkülönböztető tendenciáját is. Ez a hátrányosan megkülönböztető tendencia különösen akkor bírna jelentőséggel, ha a DVGW igazolási kísérletét a nyomós közérdekre alapítaná. Mindezzel egyetemben ugyanis a Bíróság nem foglalt kifejezetten állást azzal kapcsolatban, hogy az áruk szabad mozgásának hátrányos megkülönböztetésen alapuló korlátozása igazolható-e nyomós közérdekre alapított okokkal, és ha igen, milyen feltételek mellett.⁴¹ Ha ez a kérdés *in concreto* felmerülne az alapeljárás további menetében, a kérdést előterjesztő bíróságnak előzetes döntéshozatal iránti újabb kérelmet kellene a Bíróság elé terjesztenie, és lényegében ezzel kapcsolatban választ kellene keresnie.

37 — Lásd ezzel kapcsolatban különösen a 29. lábjegyzetben hivatkozott Forsthoﬀ, i. m. 181. pontját.

38 — Az alapvető szabadságok és alapjogok közötti összeütközések megszüntetéséhez lásd a C-271/08. sz., Bizottság kontra Németország ügyre vonatkozó 2010. április 14-i indítványom (2010. július 15-én hozott ítélet, EBHT 2010., I-7087. o.) 178. és azt követő pontjait.

39 — Előzetes döntéshozatalra utaló végzés, 4. o.

40 — Lásd ebben az összefüggésben a 9. lábjegyzetben hivatkozott Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítélet 41. és 46. pontját és a C-400/96. sz. Harpegnies-ügyben 1998. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-5121. o.) 35. pontját.

41 — Ezzel a problémával kapcsolatban lásd a C-28/09. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyre vonatkozó 2010. december 16-i indítványom (2010. december 21-én hozott ítélet, EBHT 2010., I-13525. o.) 81. és azt követő pontjait.

B – Az előterjesztett második kérdésről

61. Mivel az előterjesztett második kérdés csak az előterjesztett első kérdés nemmel történő megválaszolása esetén merül fel, az előterjesztett első kérdésre javasolt válaszmom fényében szükségtelen a második kérdés elemzése.

VII – Véggövetkeztetések

62. Mindezek alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre az alábbi válaszokat adja:

Azon magánjogi intézményeknek, amelyeket egy meghatározott területen műszaki szabványok kidolgozása, valamint termékek e műszaki szabványok alapján történő tanúsítása céljából alapítottak, e szabványkidolgozási és tanúsítási tevékenység gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk az EUMSZ 34. cikket, ha a nemzeti jogalkotó az e magánjogi intézmény által tanúsítvánnyal ellátott termékeket kifejezetten törvénynek megfelelőnek tekinti, és ezért az ilyen tanúsítvánnyal nem rendelkező termékek értékesítése aligha lehetséges.